

Lausunto

Limingan kunta 20.6.2022

Työ- ja elinkeinoministeriö
00023 VALTIONEUVOSTO

Viite: VN/558/2022

Limingan kunnan lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Esitys liittyy pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman toteuttamiseen. Hallitusohjelman keskeisenä tavoitteena on työllisyyden vahvistaminen ja työllisyysasteen nostaminen 75 %. Syyskuussa 2020 pidetyn hallituksen budjettiriihen päätösten mukaan hallitus tekee hallituskauden aikana taloutta vahvistavia työllisyystoimia, joiden tavoitteena on saavuttaa 8000 lisätyöllisen työllisyysvaikutukset.

Limingan tilanteesta

Limingan kunta on hoitanut työllisyyttä jo vuosia omalla työllisyyden hoitomallillaan (yhteistyössä TE-toimiston kanssa). Malli on kehittynyt vuosien varrella aktiivisella ja ketterällä toiminnalla ja kehittämistä tukevilla hankkeilla. Kunta on panostanut työllisyyden hoitamiseen myös rahallisesti kokoonsa nähden suhteellisen paljon. Limingan työllisyysaste on ollut jo useita vuosia (mm. vuonna 2018 se oli Tilastokeskuksen mukaan 78,4%) ja työttömyysaste Pohjois-Pohjanmaan alhaisimpia (mm. huhtikuussa 2022 4,5% ja marraskuussa 2021 4,9%), kunnan työllisten määrän ollessa noin 4500. Liminka on kohdannut kaikki työttömät kasvotusten jo vuodesta 2016 (Työttömien Hub -hankkeesta lähtien). Nyt kun kunnat ovat saaneet käyttöönsä kaikkien työttömiensä yhteystiedot (joita ei ennen työllisyyskokeilua ollut mahdollista TE-toimistosta kuntien saada), on työttömien tavoittamista ja työttömyyden hoitoa jatkettava entistä tehokkaammin.

Pohjoismaisesta mallista

Limingan kunta kannattaa tavoitetta saada TE-palveluille lisää vaikuttavuutta siirtämällä ne kuntien vastuulle. On tavoiteltavaa, että valta ja vastuu työllisyyden edistämisestä olisivat nykyistä enemmän kunnilla. **Vaikka Limingan kunta on hoitanut työllisyyttä jo pitkään Pohjoismaista mallia mukaellen, näkee kunta kuitenkin nyt määrätyn Pohjoismainen työvoimapalvelumalli rajaavan palvelun järjestämisen tapaa aivan liikaa ja kaventaa siten kunnan vapautta löytää uusia toimintatapoja järjestää nykyistä vaikuttavampaa työllisyyspalvelua.** Onkin hieman absurdia, että valtio on siirtämässä työllisyydenhoitoa kuntien vastuulle, mutta haluaa kuitenkin määrätä miten kunnissa työllisyyttä hoidetaan. Parempi tapa olisi antaa kunnilla vapaammat kädet työllisyyden hoitomallin näkökulmasta.

Järjestämisvastuusta

Hallituksen esityksen mukaan kunta voisi ehdotetun 2 luvun 2 §:n mukaan järjestää kunnan vastuulle kuuluvat työvoimapalvelut itse, jos kunnan työvoiman määrä on vähintään 20 000 henkilöä. Jos kunnan työvoiman määrä on alle 20 000 henkilöä, sen on muodostettava palveluiden järjestämiseksi yhteistoiminta-alue (työllisyysalue) yhden tai useamman kunnan kanssa niin, että työvoiman määrä on vähintään 20 000. Työllisyysalueen tulee lisäksi muodostaa alueellisesti yhtenäinen, työmarkkinoiden ja työssäkäynnin kannalta toimiva alue.

Limingan kunta esittää, että Oulun seudulla yhteistoiminta-alue tulee määrittää nykyisen työllisyyden kuntakokeilu alueen mukaiseksi. Näin voidaan varmistaa hallituksen toive siitä, että yhteistoiminta-alue kattaa yhtenäisen ja toimivan alueen työmarkkinoiden ja työssäkäynnin kannalta.

Rahoitusmallista

Tärkeää on, että uudistuksen rahoitusmallin myötä kasvava kunnan työllisyyden taloudellinen vastuu ja kyky vaikuttaa työllisyyden kehitykseen olisivat esitettyä paremmin tasapainossa. Hallituksen esitys on merkittävä sosiaalipoliittinen muutos, jossa kuntien rahoitusvastuu kasvaa kohtuuttomasti huomioiden suuri työttömien määrä ja työllistymisen mahdollisuudet, jonka vuoksi rahoitusmalliin on tehtävä korjauksia.

Hallituksen esityksen mukaan työttömyysetuuksien rahoitusta koskevaa sääntelyä muutettaisiin siten, että kunnan vastuu rahoituksesta laajenisi. Rahoitusvastuu laajenisi koskemaan työmarkkinatuen lisäksi peruspäivärahaa ja ansiopäivärahan perusosaa. Kunnan rahoitusvastuu ei myöskään katkeaisi työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavan työttömyysetuuden osalta.

Limingan kunta esittää, että myös hyvinvointialueiden tulisi olla osavastuussa pitkään työttöminä olleiden kustannuksista. Hyvinvointialueiden tulisi maksaa osan työttömyysturvan perusosasta pitkäaikaistyöttömien osalta, jolloin kunnan maksuosuus laskisi. Jos henkilön työllistymissuunnitelmaan voidaan kirjata ainoaksi toimenpiteeksi se, että henkilö hakeutuu sosiaali- ja terveyspalveluiden piiriin, tämän kohderyhmän työttömyysetuuden rahoitusvastuu tulisi siirtää hyvinvointialueille, jotka ko. palvelun tuottavat. Hyvinvointialueille ei ole asetettu taloudellisia eikä lainsäädännöllisiä kannustimia hoitaa työttömien sosiaali- ja terveyspalveluja siten, että tämä kohderyhmä pääsisi paremmin kohti työmarkkinoita tai siirtyisi oikealle etuudelle, esimerkiksi työkyvyttömyyseläkkeelle.

Limingan kunta pitää tärkeänä, että myös hyvinvointialueilla on kannustin hoitaa työttömien työnhakijoiden sosiaali- ja terveyspalveluita. Näin terveyden perusteella muodostuvat työttömyyskustannukset eivät jää yksin kuntien vastuulle, joilla ei ole enää vuodesta 2023 alkaen sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämis- ja tuottamisvastuuta. Yli 1000 päivää työmarkkinatukea saaneet ovat pääsääntöisesti tätä asiakasryhmää. Heidän tilannettaan ei voida tukea työllistymistä

edistävillä palveluilla, ei määräaikaaisesti eikä pysyvästi. Työnhaku on voimassa vain etuuden saamisen vuoksi.

Liikkeenluovutusperiaatteet

Hallituksen esityksessä ehdotetuista työ- ja elinkeinotoimistojen lakkauttamisesta ja niiden tehtävien uudelleen organisoinnista seuraisi mittavia henkilöstösiirtoja työ- ja elinkeinotoimistoista kuntien palvelukseen. Henkilöstöä siirtyisi myös ELY-keskuksista ja KEHA-keskuksesta kuntiin. Siirto kuntiin katsottaisiin liikkeenluovutukseksi eli henkilöstö siirtyisi kunnan palvelukseen niin sanottuina vanhoina työntekijöinä.

Kunnat tarvitsevat TE-toimiston henkilöstön osaamista, jonka siirtyminen kitkatta kuntiin on tärkeää. Työllisyysalueen tulee kuitenkin itse voida vaikuttaa oman tulevan henkilöstönsä rekrytointiin, koska ennen järjestämistäsiirtoa tehty rekrytoinnit vaikuttavat tuleviin TE-palveluiden järjestämisen edellytyksiin.

Limingan kunta esittää, että kunnat tulee ottaa mahdollisimman pian mukaan keskusteluihin TE-toimistojen rekrytointipolitiikasta. Kuntien tulee olla mukana vuonna 2024 ennen järjestämistäsiirtoa tapahtuvissa rekrytoinneissa sen jälkeen, kun järjestämistäsiirtoalueiden laatimat tehtäväkuvat on vahvistettu TE-palveluiden siirtoa koskevassa yt-menettelyssä.

Tulevien järjestämistäsiirtoalueiden tahojen on valmistauduttava muutokseen mahdollisimman ajoissa, jotta asiakkaan suuntaan ei näy vastuiden siirrosta johtuvaa katkosta palveluissa. TE-toimistot ja ELY-keskukset tulee velvoittaa jakamaan kaikki mahdollinen tieto siirtyvistä vastuista, toimintatavoista, hankintamenettelyistä, organisaatiosta, tehtäväkuvista jne. Yksityiskohdista voidaan säätää asetuksella.

Limingan kunta esittää, että lakiin työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaantulusta tulee kirjata pykälä ELY-keskusten ja TE-toimiston velvollisuudesta yhteistyöhön kuntien kanssa jo ennen järjestämistäsiirtoa. Tämän pykälän tulisi tulla voimaan 1.4.2023. Jo tätä ennen valtion tulee huolehtia, että ELY-keskukset ja TE-toimistot jakavat alueensa kunnille tietoa niille siirtyvistä vastuista ja sopimuksista.

Palkkatuesta

Limingan kunnan yksi tärkeimmistä työllisyyden hoitotyökaluista on ollut palkkatuki. Vuosittain kunta on palkannut palkkatuella 30-40 henkilöä parantamaan kuntalaisille tarjottavien palveluiden laatua ja saamaan näin työkokemusta sekä merkintöjä ansioluetteloihinsa. Lisäksi kunta on helpottanut yritysten uuden työntekijän palkkaamista palkkaamalla yritykseen menevän henkilön ensin omille palkkalistoilleen palkkatuella ja sitten siirtänyt työpanoksen yrityksen käyttöön maksimissaan kahdeksi kuukaudeksi. Tällä on ollut erittäin suuri merkitys siihen, että pitkään työttömänä ollut henkilö on työllistynyt yritykseen. Kunnan omista palkkatukitehtävissä olevasta joukosta jopa puolet on joko työllistyneet tai lähteneet opiskelemaan palkkatukijakson jälkeen.

Limingan kunta esittääkin, että palkkatukijärjestelmä tavalla tai toisella järjestetään kunnille käyttöön, kuten tähänkin asti. Usealle pitkäaikaistyöttömälle oikein hoidettu palkkatukijakso kunnalla tai kunnan kautta yrityksessä on polku takaisin työelämään, tästä on Limingasta jo vuosien mittaista positiivista kokemusta ja tilastointia olemassa.

Lisätietoja

Teemu Haapala

elinkeinojohtaja

Limingan kunta

p. 044 577 9037

teemu.haapala@liminka.fi